RELAŢII INTERNAŢIONALE, ŞTIINŢE POLITICE ŞI ADMINISTRATIVE

EVOLUŢIA TRADIŢIILOR NAŢIONALE ÎN CONTEXTUL PRACTICII PROTOCOLARE ŞI COMUNICĂRII DIPLOMATICE DINTRE SUA ŞI CHINA

Otilia BOTNARU,

studentă, anul III, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 327:341.75(73:510) E-mail: oty.botnaru9@gmail.com

Studiul relațiilor diplomatice dintre SUA și China oferă un cadru relevant pentru înțelegerea modului în care tradițiile naționale influențează și modelează practicile protocolare și strategiile de comunicare oficială. Având la bază două sisteme civilizaționale distincte – unul construit pe principiile modernității liberale, celălalt pe fundamentele culturale confucianiste – cele două state reprezintă expresii paradigmatice ale modului în care valorile tradiționale se reflectă în conduita diplomatică.

În cazul Chinei, valorile precum armonia (和), bunăvoința (仁), corectitudinea (义), curtoazia (礼), înțelepciunea (智), onestitatea (信) și loialitatea (忠) nu reprezintă simple idei etice, ci constituie repere active care modelează detaliile conduitei diplomatice [8]. Astfel, protocolul chinez nu este flexibil, ci codificat, stabilit pe reguli clare care exprimă ierarhia, respectul reciproc și intenția de a menține echilibrul relațional prin simbolism și subtilitate. Aranjamentele spațiale, ordinea vorbitorilor, potrivirea cuvintelor sau selecția cadourilor urmează o logică strict simbolică, ce reflectă nevoia de echilibru fără uniformizare – un principiu direct derivat din doctrina confucianistă.

Această orientare este evidentă, de exemplu, în modul în care China organizează primirea delegațiilor străine: cu ritualuri atent regizate, precum oferirea ceaiului ceremonial, aranjarea locurilor în funcție de rang și evitarea confruntării directe în cadrul negocierilor. Relațiile interstatale sunt percepute drept extensii ale relațiilor personale, iar protocolul devine astfel un mediu de expresie al valorilor relaționale tradiționale [3, p. 129]. Scrisorile de acreditare, spre exemplu, sunt înmânate cu o solemnitate aparte, care implică formule de salut elaborate și referințe la trecutul istoric comun.

Din punct de vedere comunicativ, diplomația chineză evită spontaneitatea. Discursurile sunt meticulos pregătite, limbajul este indirect, iar prudența comunicativă reflectă nu doar curtoazia, ci și o strategie a ambiguității controlate. În acest context, tăcerea, gesturile subtile sau formulele cu dublu sens nu sunt semne de slăbiciune,

ci de înțelepciune diplomatică. Protocolul nu se reduce la formalism, ci servește ca instrument de stabilizare a relațiilor externe, orientat spre evitarea tensiunilor și păstrarea armoniei [4, p. 32].

În contrast, tradițiile diplomatice ale SUA sunt marcate de valorile liberal-democratice ale individualismului, egalitarismului și pragmatismului. Acestea dau naștere unui protocol mult mai flexibil, mai puțin încărcat de simbolism și orientat mai ales spre eficiență. Accentul nu revine ceremonialului ritualic, ci accesibilității, clarității și rezultatelor. Egalitatea între parteneri este exprimată în mod concret: întâlnirile oficiale nu respectă întotdeauna o ierarhie rigidă a poziționării, discursurile sunt directe, uneori improvizate, iar exprimarea liberă, inclusiv utilizarea umorului calculat, este acceptată ca expresie a sincerității și încrederii [5, p. 90].

Spre deosebire de sobrietatea întâlnirilor chineze, ceremoniile de primire din SUA, cum ar fi cele de la Casa Albă, includ elemente precum covorul roșu sau saluturi militare, dar fără semnificația subtilă prezentă în cultura chineză. Ele reprezintă mai degrabă forme de recunoaștere publică instituțională decât simboluri de profunzime culturală. În același spirit, schimbul de cadouri are în SUA o valoare funcțională și personalizată: gesturi de creativitate sau reprezentări ale culturii naționale, fără restricții simbolice categorice. Cazul iPodului personalizat oferit de Barack Obama reginei Elisabeta a II-a este elocvent pentru stilul informal și neconvențional al protocolului american [6].

Un alt indicator cultural relevant este gestul salutului. În diplomația chineză, acesta este rezervat și sobru, reflectând ierarhia și respectul: o strângere de mână fermă, adesea însoțită de o ușoară înclinare a capului și evitarea contactului fizic prelungit. În cultura americană, salutul este mult mai expresiv, implicând contact vizual direct, o atitudine relaxată și gesturi suplimentare de apropiere. Spre exemplu, în întâlnirea dintre Joe Biden și președintele sud-coreean Yoon Suk-yeol din 2023 [1], salutul a inclus o atingere prietenoasă pe umăr – gest cu totul inadecvat într-un cadru protocolar formal.

Astfel de diferențe în exprimarea non-verbală nu reprezintă simple variații stilistice, ci reflectă mentalități adânc înrădăcinate: China valorizează ierarhia și armonia socială, în timp ce SUA încurajează inițiativa personală și apropierea directă. Aceste coduri divergente impun o atenție sporită în organizarea ceremoniilor și o adaptare conștientă a diplomaților la codurile partenerului, pentru a evita percepții de ofensă culturală.

În aceeași logică, vestimentația în context diplomatic reflectă valorile fundamentale ale fiecărui stat. În cultura chineză, îmbrăcămintea este guvernată de norme nescrise inspirate din respectul față de autoritate: culori sobre, simboluri discrete și evitarea elementelor vestimentare cu conotații negative – precum albul (asociat doliului) sau galbenul (rezervat regalității). În SUA, protocolul vestimentar este mai relaxat, deși formalitatea este menținută în întâlniri oficiale [7, p. 250]. Accentele simbolice sunt transferate din vestimentație în spațiul instituțional, iar criteriile dominante sunt sobrietatea, confortul și funcționalitatea.

Nu în ultimul rând, percepția timpului în cele două culturi diplomatice adaugă o dimensiune subtilă dar esențială. Pentru China, timpul este o entitate ciclică, modelată de viziuni taoiste și confucianiste, în care echilibrul relațional primează în fața eficienței. În acest sens, punctualitatea este relativă, iar întâlnirile oficiale pot fi ajustate pentru a conserva armonia interacțiunii. Deciziile sunt luate după un proces deliberativ complex, unde consensul ierarhic contează mai mult decât graba [2, p. 57].

În schimb, cultura americană valorizează un model liniar și pragmatic al timpului, tratându-l ca pe o resursă valoroasă care trebuie gestionată eficient. În cadrul protocolului diplomatic al SUA, punctualitatea este considerată un semn de respect, iar agendele sunt structurate strict, cu termene ferme pentru fiecare intervenție sau etapă a negocierii. Abaterile sau întârzierile sunt percepute negativ, iar lipsa de eficiență poate fi interpretată ca neprofesionalism. Această orientare către rezultat determină un stil protocolar mai direct și rapid, cu accent pe claritatea obiectivelor și pe eficiența întâlnirilor oficiale [7, p. 249].

Așadar, în urma analizei evoluției tradițiilor naționale în contextul practicii protocolare și al comunicării diplomatice dintre SUA și China, se constată că fiecare stat își structurează interacțiunile externe în acord cu valorile sale culturale, modelând astfel un stil protocolar propriu și distinct. China își fondează eticheta diplomatică pe valorile confucianiste – armonie, ierarhie și respect reciproc –, ceea ce determină un protocol ceremonial codificat, sobru și atent la simbolismul fiecărui gest. Aceste trăsături nu doar că reflectă identitatea civilizațională a statului, dar joacă un rol funcțional în consolidarea stabilității și a prestigiului în relațiile externe.

Pe de altă parte, protocolul diplomatic american se conturează în jurul valorilor pragmatismului, egalității și eficienței, evidențiind o abordare mai flexibilă și orientată spre rezultat. Tradițiile culturale ale SUA nu impun constrângeri simbolice, ci favorizează comunicarea directă și dinamica negocierii. Această diferență de viziune asupra normelor protocolare nu creează doar o disonanță de formă, ci și o necesitate de adaptare interculturală în cadrul dialogului bilateral. Drept rezultat, aplicarea tradițiilor naționale în protocolul diplomatic al celor două state confirmă rolul esențial al fundamentului cultural în definirea comportamentului oficial și subliniază nevoia de sensibilitate reciprocă pentru a gestiona cu succes relațiile internaționale.

Referințe:

1. Biden welcomes South’s Korea president to White House, hails unbreakable bond [video news]. In: Global News, 27.04.2023, 2:42 [accesat: 10 mai 2025]. Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=8o4XfihH-ks
2. FANG, T. Negotiation: the Chinese style. In: Journal of business and industrial marketing, Stockholm University, 2006, Vol. 21, No. 1, pp. 50-60 [accesat: 11 mai 2025]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/228735122_Negotiation_The_Chinese_Style
3. HAO, L. A glimpse of the cultural differences between China and the US and the implications on intercultural communication. In: Kultura i Edukacja, Adam Marszalek Publishing House, Warsaw, 2020, Vol. 130, No. 4, pp. 125-137 [accesat: 11 mai 2025]. Disponibil: https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/kie/130/kie13008.pdf

4. KISHAN, R. S. 21st century diplomacy: globalized diplomacy. In: Diplo Model Asem diplomatic training, 2020 [accesat 14 octombrie 2024]. Disponibil: Https://Shorturl.At/Blbsx
5. NYE, J. S. Soft power and great-power competition: shifting sands in the balance of power between the United States and China. Cambridge, MA: Springer, USA, 2023. 187 p. [accesat: 10 mai 2025]. Disponibil: https://library.oapen.org/bitstream/id/323d1f23-7395-4abd-83d7-5c8ce6be0e7a/978-981-99-0714-4.pdf
6. SWASH, R. President Obaman gives the Queen an iPod. In: The Guardian, culture, 2009 [accesat: 10 mai 2025]. Disponibil: https://www.theguardian.com/music/2009/apr/02/barack-obama-presents-queen-ipod
7. XIAO, T. A comparative study on the differences of Chinese and American business etiquette between China and America from cross-cultural aspect. In: Advances in Social Science, Education and Humanities Research, Zhengdong New District: Atlantis Press, China, 2021, Vol. 288, pp 246-252 [accesat: 11 mai 2025]. Disponibil: https://tinyurl.com/22jsheju
8. ZHANG, L. China's traditional cultural values and national identity. In: Window into China (Publication Series), official website of Carnegie Endowment for International Peace, 2013 [accesat: 29 octombrie 2024]. Disponibil: Https://Tinyurl.Com/237zmrex

Recomandat
***Irina NICOLAESCU**, dr. lector*